

Uit de vereniging:

Blz. 2	Koninklijke onderscheiding voor Frans Killaars
Blz. 3	In memoriam Frans Killaars
Blz. 4	Wat gebeurt er bij Herberg de Bos?
Blz. 5	Fietstocht langs de Nette (Duitsland)
Blz. 5	Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal gaat digitaal!
Blz. 6	Schenkingen
Blz. 6	Mededelingen
Blz. 6	Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en MHVS

Overige artikelen:

Blz. 7	Monumentje voor veerramp bij de Maas in Beesel
Blz. 8	Mien eerste Zjwaams (3)
Blz. 9	Vertellingen uit de 19e eeuw
Blz. 10	Uit de oude doos: familie Leppers-Winckens
Blz. 11	Busreis Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal
Blz. 13	Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (31)
Blz. 14	Windjkrach ach
Blz. 15	De Oberskapel
Blz. 17	Kroniek van Swalmen, april, mei en juni 2014
Blz. 20	'Alleen de nachtegaal...'
Blz. 24	Zo was het (2)

Foto's aangeleverd door:

Archief HVMS	blz. 3, 24
Chantal Beerens	blz. 5
Jan Coopmans	blz. 7, 11
Archief MHVS	blz. 9, 10
Hans Simons	blz. 17, 19
Piet van Buggenum	blz. 15, 16
Riky Simons-Julicher	blz. 18
Marcel Berbers	blz. 18
Liesbeth van den Esssen	blz. 18
Ad v.d. Burgt	blz. 19
Privéarchief Olga Levels en Sjaak Nabben	blz. 20-24
Archief MHVS, boek: Asselt aan de Maas,	blz. 237, J.v.d. Ven

Uit de vereniging:

Koninklijke onderscheiding voor Frans Killaars

Op woensdagavond 28 mei heeft ons lid Frans Killaars (74) uit Reuver een Koninklijke onderscheiding ontvangen. Hij is lid in de orde van Oranje Nassau.

Frans Killaars -wie kent hem niet in Reuver- ontving deze onderscheiding uit handen van burgemeester Petra Dassen van de Gemeente Beesel. Mevrouw Dassen memoreerde zijn inzet voor de VV Reuver. In samenwerking met Thei Janssen heeft Frans in 1963 het eerste jeugdblad van VV Reuver in het leven geroepen. Beiden vormden de redactie. In 1965 stond Frans aan de wieg van het eerste clubblad van de vereniging. In 1968 werd hij trainer van de B1. Het zouden de eerste stappen zijn op het pad van een succesvolle trainerscarrière. In 1969 werd Frans trainer van de A2. Het team behaalde ongeslagen het kampioenschap. In 1970 werd Frans trainer van Reuver A1. Hierna volgden grote successen met uiteindelijk promotie naar de hoogste jeugdklasse in het amateurvoetbal. Onder zijn leiding won Reuver A1 de Limburgse Bisschopsbeker. En nog was de zegereeks niet ten einde. Reuver won onder leiding van Frans, als eerste vereniging uit Limburg, ook de landelijke Bisschopsbeker, een prestatie die voor onmogelijk werd gehouden. Een prestatie die in 1971 werd herhaald. Op de site van de voetbalvereniging VV Reuver (vv.Reuver.nl) onder het kopje Informatie en vervolgens het subkopje Archief vinden we talrijke foto's terug die van die sportieve hoogtepunten blijken geven.

Niet alleen voor de voetbalvereniging, ook voor de filatelistenvereniging Filvero was Frans van grote betekenis. Hij heeft zich voor de jeugdafdeling jarenlang met veel passie ingezet. Veel tijd en energie heeft hij (samen met anderen) gestoken in de jeugd adviseren hoe een verzameling op te zetten, helpen met het gewenste materiaal bij elkaar te krijgen en er zorg voor te dragen dat er steeds iets nieuws was. Dat dit een flinke klus was blijkt wellicht hieruit dat Filvero in

die jaren een aantal van rond de 100 jeugdleden had. Ook voor de senioren heeft Frans zich vanaf 1976 bijzonder ingezet. Hij verzorgde voor de leden al ruim 40 jaar het Filatelistisch Nieuws (de zgn. Nieuwtjesdienst). Hij bedacht en maakte ontwerpen voor tentoonstellingen zoals bij de Filatelistendagen die de vereniging in de loop van de jaren heeft georganiseerd en het OLS. Verder was het verzenden van de convocaties voor de vergaderingen en ledenbijeenkomsten al meer dan 25 jaar bij hem in goede handen.

Voor Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal heeft Frans vanaf 1990 veel ondersteunend werk verricht. Vanwege zijn brede sociale maatschappelijke betrokkenheid was hij een echte vraagbaak waar de vereniging nimmer vergeefs een beroep op deed.

Zijn netwerk in de regio en speciaal in Reuver, Beesel en Swalmen was ongekend en is voor de vereniging van groot voordeel gebleken.

Kenmerkend voor Frans was dat hij altijd vanuit de achtergrond voortdurend stimulerende impulsen gaf aan het verenigingsleven, of dat de laatste jaren nu bij Filvero was of bij de heemkundevereniging. Bescheiden en nooit op de voorgrond tredend, maar altijd stuwend aanwezig.

Frans Killaars kan worden getypeerd als 'eine echte Ruiverse', trots op zijn eigen dorp en regio, die tot ver daarbuiten, een uitzonderlijk ambassadeur was, van al dat moois waar Reuver en omgeving met recht trots op kunnen zijn.

Op 16 juni j.l. bereikte ons het bericht dat Frans gestorven is.

Het bestuur

In memoriam Frans Killaars

Frans is neet meer!
Waem haaj det gedach?

Ze zölle dich misse
De maedjes van de vlaaie-bekkers
Dich woors de ènsigste
Dae de vlaai,
Oppe fiets,
Ønger de snelbindjer deej
Meistal met de drij tegeliek,
Appelevlaai, keersevlaai, proemevlaai
Abrikozevlaai, Gruumelevlaai, en vlaai wo
geur miense
mesjiens nog nooit van høb geheurd
Op een plenkske achter oppe draeger
Zelfbedach: simpel en doeltreffend
Øzze vlaaie 'keuning'
Ried allein
Nog in òs gedachten
Door de sjtraote
Vanne Ruiver

Ze zal dich missen: de diëtiste
"Frans, neet te vet aete!
Frans, neet te vööl sokker gebroeke!"
En ønger dae praek zoots dich allein mer te
dinke
Aan det laeg plenkske..... oppe fiets
"Bös se bienao klaor?
Want ich môt nao de bekker....."
Erm diëtiste maedje
Biej Frans haajs dich gein kans

Ze zölle dich misse,
De vriedigmiddig- en de zaoterdigmorgenclub
Eder week: Vas pandoer
Ruum dertig jaor biej Frans toes
Hangplek veur ajere jøngere
Waorònder zès Pieten
Klazjenere, lache, sjaelekal, toet rölle euver de
grònd vanne lach.
Hè Piet, oet Zjwame....?

Ze zölle dich misse
De leje van de Heemkundevereiniging
Edere maondigaovindj woors dich vaste gast,
Aan de taofel..... links achter
Eine ganse troep om dich haer
't nuuts vanne waek doornimmend
Verhaole vertèlle euver vreuger
Waem staon d'r op die foto?
Huug, Hans, Jan, wèts ze nog.....?
Noe praote ze euver dich
En binnenkort: Dae Frans, wèts ze nog?

Waat höbs ze neet vertèld
Euver de familie, de verenigingen, de oorlog, 't
munitiedepot, zeppelinpost, Voetbal neet te ver-
gaete...
En altijd weer get det met de Ruiver van
doon haaj
Want de Ruiver..... dao woors ze sjtols op
Frans laefde oppe Ruiver,
Frans waas de Ruiver.....
En ønger 't vertelle ein sjtøk vlaai d'r biej..
Det van 't bezoek op ein fien tejjerke
Det van dich oppe broodplank.
As die plank èns kòs vertelle.....

Aan de lies van miense die dich zölle misse
kump gein inj
John dae mit dich samen euvèral nao toe reej
Piet Emans met waem se zònne gooje bandj haajs
En dae in de letste maondje zoväöl veur dich betei-
kend haet
Els,....det dich geregeld verwende met ein lekker
hepke aete
En samen met dich fijne herinneringe ophaalde eu-
ver Hein
Dae dich een aantal maondje is veurgegange,
Al die miense, wo dich kòs geneete van ein goo-
tas kòffie

Die net efkes angers sjmaakte es toes,
Schlechter Piet in Offenbeck....
't Is neet meugelik om ederein te neume
Maar det 't ein òngekènd lange riej is,
Zal veur ederein waal dudelik zeen.

Dit stjökske is neet aaf:
Net wie dien laeve
Samen wilde veur nog zoväöl doon
Veur mèt dich
Dich mèt òs,
Taenge diene zin,

En in korte tied
Bös ze d'r tösse oet gepiep

Wae allemaol zölle dich misse
Eder op ein eige maneer
Mèr in gedachte laefs ze in òs verder
As eine breid geïnteresseerde heemkundeman
En veural....
Es eine gooje..... echte Ruiverse miens

Het bestuur

Wat gebeurt er bij Herberg de Bos?

Wie de laatste maanden langs herberg de Bos is gekomen, heeft kunnen zien dat daar het aantal trekkershutten behoorlijk vergroot is en dat er een hekwerk verschenen is rond het bosperceel dat achter de herberg gelegen is. Als Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen hebben we onze zienswijzen tegen deze omgevingsvergunning voor de plaatsing van het hekwerk en voor de uitbreiding met in totaal 4 trekkershutten ingediend toen de vergunning gepubliceerd werd. Tot onze verbazing waren de hutten en het hekwerk al geplaatst voordat de vergunning verleend werd.

In onze zienswijzen hebben we aangegeven dat het plaatsen van een hekwerk in het bosgebied niet is toegestaan volgens het bestemmingsplan, maar dit standpunt werd door de gemeente ter zijde geschoven, want het hekwerk zou dienen voor de veiligheid van de trekkershutten en voorkomen dat er afval op het perceel gedumpt zou worden. Met onze suggestie om het hekwerk dan vlak achter de hutten te plaatsen werd niets gedaan.

Bij de eerste aanvraag is er ooit vergunning verleend voor 5 tot 7 trekkershutten en daarom vindt de gemeente dat een uitbreiding tot nu 9 trekkershutten slechts een zeer beperkte toevoeging betreft! Een in mijn ogen merkwaardige redenering.

Ook onze opmerkingen dat volgens ons niet is aangetoond dat deze extra hutten noodzakelijk zijn, omdat er voldoende overnach-

tingsmogelijkheden in de omgeving zijn zoals bij het Groenewoud en bij camping de Grens werden ter zijde geschoven. Evenzo gebeurde dat met onze opmerking dat de overnachtingplaats vaak gebruikt wordt voor Oosteuropese chauffeurs van transportbedrijf Vaessen en dat dit niet thuis hoort in een toeristisch recreatieve voorziening.

Kortom, we kregen geen poot aan de grond met onze zienswijzen. En de gemeente heeft ondanks onze en andere zienswijzen de vergunning verleend.

In onze bestuursvergadering hebben we er uitgebreid bij stilgestaan en overwogen om in beroep te gaan. Dit kan bij de rechtbank, maar de kosten van ruim 300 euro zijn wel hoog. De meerderheid van ons bestuur was van mening dat deze kosten te hoog zijn en de kansen op succes te klein. Dus zijn wij niet in beroep gegaan. Dhr. Vaessen heeft er dus 9 trekkershutten staan en een omheind bosperceel. Met vergunning zelfs.

Langzaam komt er steeds meer bedrijvigheid in ons buitengebied. We zullen proberen waakzaam te blijven, maar ook u mag waakzaam blijven. Mocht u vragen bij bepaalde ontwikkelingen hebben, schroom dan niet om het bestuur daarvan in kennis te stellen. Wellicht kunnen we samen bij de terreinbeheerder of de gemeente voor een oplossing zorgen.

Herm Geraedts, bestuurslid MHVS

Fietstocht langs de Nette

Op zaterdag 30 augustus vond de bijna traditionele grote fietstocht plaats, ditmaal langs het riviertje de Nette dat een stukje achter Brügggen noordwaarts slingert. In het stroomgebied van de Nette zijn een aantal meertjes ontstaan door turfafgraving (met schop en kruiwagen!) in de 17e en 18e eeuw. Zo zijn daar de Breyeller See, de Nettebruchsee, de Windmühlenbruchsee, de Ferkenbruchsee, de Wittsee en de Schroliksee.

Aan veel van deze meertjes is ooit een watermolen geweest om graan en lijnzaad te malen. Nu zijn verschillende van deze molens omgebouwd tot een Gasthof, zoals de Lüthenmühle, de Tüschmühle en de Leuthermühle.

We hadden dus genoeg gelegenheid om onderweg op een terras te zitten, want ook al dreigde het soms te gaan regenen, het bleef droog en een lekker temperatuurtje. Het werd een mooie tocht over soms smalle paden, maar wel door hele mooie natuur met veel watervogels. Ondanks dat we een keertje een stukje verkeerd reden en ondanks een

valpartij bleef de stemming goed.

Na zo'n 45 km kwamen we bij de Krickenbecker Seen, dat zijn de twee meertjes nabij het slot Krickenbeck. Daar bezochten we het mooie natuurinformatiecentrum van de NABU (=Naturbund). Hier konden we rustig een volwassen bever en een beverrat bekijken en zien hoe groot vooral een bever is. Ook de rest van het centrum is de moeite waard. De terugweg ging via Venlo, langs de grens bij Tegen, Belfeld en Reuver. Bijna kregen we nog een maaltijd bij de Witte Stein aangeboden, maar we zijn toch maar doorgefietst. En maar goed ook, want we waren 5 minuten voor een fikse regenbui droog thuis.

Dit jaar waren het 11 dapperen die de tocht waagden, ondanks de slechte weersvoorspellingen. En zij hadden gelijk, want het was, net als vorig jaar langs de Swalm, een bijzonder mooie tocht. Langs de grens is het in Duitsland erg mooi fietsen. Gaat u volgend jaar ook mee? Eind augustus/ begin september!

Herm Geraedts

Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal gaat digitaal!

Op 21 juli werd door wethouder Ton Reijnders van de Gemeente Beesel aan onze vereniging een cheque van € 3.557,40 overhandigd ten behoeve van ons digitaliseringsproject.

De vereniging verzamelt, beheert en publiceert over de plaatselijke geschiedenis. Zo krijgen geïnteresseerden de mogelijkheid informatie over vroeger op te zoeken. Daar in het parochiehuys het materiaal moeilijk toegankelijk is, en we deze toegankelijker

willen maken voor scholen, studenten en andere geïnteresseerden, gaat de vereniging het historisch archief, bestaande uit foto's, negatieven, archivalia en tijdschriftartikelen digitaliseren.

Deze cheque werd ontvangen van de Stichting KICI. Dit is een onafhankelijke charitatieve kledinginzamelaar in Nederland, die sinds 1975 zich op professionele wijze inzet voor het hergebruik van textiel. Namens de stichting was dan ook Jill van der Wilk aanwezig. KICI zamelt onder andere in Beesel oude kleding in, die wordt hergebruikt. De organisatie stelt een gedeelte van de opbrengst van de ingezamelde kleding beschikbaar voor een lokaal goed doel. Dit jaar dus onze vereniging. Stichting KICI wenst onze vereniging veel geluk met dit nieuwe project.

In een van de komende nummers van dit tijdschrift zullen we hier ongetwijfeld nog op terugkomen.

Wiel Luys

Schenken aan de MHVS

- Stamboom van de familie Naus t/m 21-05-2014 door Luc Simenon
- Nederlanders over de zeeën van J.C. De Haan en P.J. van Winter en
- Thuis in het Godshuis door dr. G.C.P. Linssen; beide van Jos Alers
- Groepsfoto uit 1991 van het Bestuur van het Groene Kruis Swalmen: 75 jaar
- Voor onze bibliotheek ontvingen we een aantal Limburgse en Nederlandse geschiedenisboeken.

Mededelingen

Leden, die oude jaargangen van de Maasgouw willen hebben, kunnen die gratis afhalen in het verenigingslokaal van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, Past. Vranckenlaan 6 te Reuver.

Gratis af te halen: verzameling MHVS-periodieken.

Een trouw lid ruimde de werkkamer op en schonk ons een serie Periodieken van 1980 t/m 2013. Wij hebben alle Periodieken al in ons eigen archief, maar misschien dat een lezer belangstelling heeft, zonde om ze weg te gooien.

Daarom gratis af te halen in ons verenigingsgebouw aan de Stationstraat 15, te Swalmen op de dinsdagmiddag tussen 14.00 en 16.00 uur.

Jaarprogramma Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal en Milieu- en Heemkunde Vereniging Swalmen

12 oktober	Herfstwandeling in samenwerking met IVN de Steilrand (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
8 november	Wandeling Nacht van de Nacht (gezamenlijke activiteit)
november	Lezing over Nederlandse jongens in Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea door Jan van Boei (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
november	Lezing Loe Giesen: 'Toponiemen' (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
nov./december	Lezing en film door Jules Vallen over de Gulden Snede/Bossche School/apotheek van Zjwame
eind november	Presentatie jaarboek 33 (2014) (Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal)
26 december	Kerstwandeling naar Heidenheim (gezamenlijke activiteit)

En verder... het programma kan nog worden aangepast. Er staan (onder voorbehoud) enkele kleine excursies op het programma. Te zijner tijd komen we hierop terug. Nadere publicaties in 't Zjwaemke en 't Gazetje.

Wandelingen Swalmdalgidsen en kanotochten. Deze wandelingen en kanotochten worden georganiseerd door Staatsbosbeheer en zijn niet gratis. Nadere publicaties in 't Zjwaemke, 't Gazetje en de Trompetter. Zie ook www.natuurlijkasselt.nl en voor de wandelingen met de Dorpsgidsen in Beesel, zie www.rondleidinginbeesel.nl.

Jaarprogramma IVN De Steilrand (<https://ivn.nl/afdeling/de-steilrand>)

Monumentje voor veerramp bij de Maas in Beesel

Jan Coopmans, namens werkgroep Kruisen en Kapellen Belfeld

Het zal niet bij iedereen bekend zijn, maar 70 jaar geleden is er op de Maas tussen Kessel en Beesel met het veer een tragisch ongeluk gebeurd, waarbij 7 inwoners van Belfeld, maar ook 6 Duitsers omkwamen.

In het kort een beschrijving van de gebeurtenissen.

Begin november 1944 kwam er van de Duitse bezetters in Belfeld het bevel, dat op zaterdag 11 november 4 karren met paard en 8 begeleiders gevorderd werden. Zij moesten voor de voedselvoorziening vanuit Belfeld naar Roggel rijden om daar bij de molen Sint Petrus graan op te halen.

Zwaar beladen kwamen ze om vijf uur 's avonds terug bij het veer in Kessel. Maar hier moesten ze nog twee uur wachten, omdat het militaire verkeer voorrang had.

De Duitsers hadden haast, want het kanongebulder aan het front in Meijel was al goed te horen, daar lagen de Engelsen en de Schotten bij de Noordervaart.

Toen ze rond zeven uur konden oversteken, werden er twee karren met elk 2000 kg graan, vooraan op het veer geplaatst. De raadgevingen van de buiten dienst gestelde veerman, om eerst de luchtkamer onder het veer leeg te houden, werden echter door de Duitse veerwachters in de wind geslagen.

Het gevolg was dat de oprijklep onder water verdween, waardoor het veer steeds meer overhelde. Door de verkeerde belading en het water in de luchtkamer, is het veer toen gekapseisd en gezonken. Hierdoor kwamen 13 mensen om het leven.

Om het gebeuren in herinnering te houden, heeft de werkgroep Kruisen en Kapellen Belfeld samen met de collega's in Beesel en onderdeel van de Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal, het plan opgevat om bij het veer in Beesel een gemetseld monumentje op te richten, afgedekt met een hardstenen plaat waarin onder andere de namen van de slachtoffers staan gegraveerd.

Van de gemeente Beesel hebben we veel organisatorische en financiële hulp gekregen, daarnaast ook van enkele Stichtingen en de Dorpsraad Belfeld, maar verdere donaties blijven nog altijd van harte welkom. Ondanks het feit dat we de feitelijke uitvoering zelf zullen doen, is er nog een behoorlijk gat in de begroting.

We zijn van plan om het monumentje met enig ceremonieel te onthullen op dinsdagmiddag 11 november aanstaande. Hiervoor worden natuurlijk de nabestaanden en de begunstigers uitgenodigd.

Het geheel zal worden opgeluisterd door de Harmonie Kunst na Arbeid uit Belfeld, die met een korensensemble aanwezig zal zijn.

Iedereen die zich hierbij betrokken voelt, is van harte welkom !

daak

Eder hoes
groot of klein
haet 'n daak
en det is fein.

Mien eerste Zjwaams - 3

Leny Geraedts - Simons

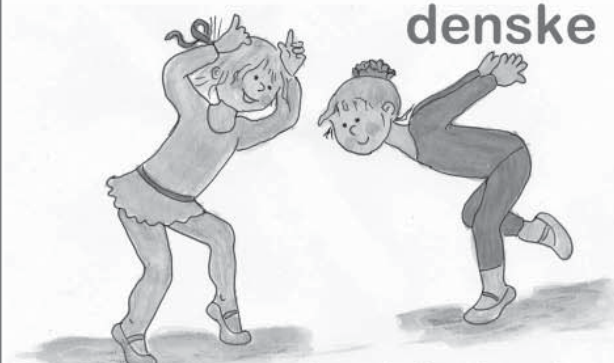
Riky Simons - Julicher

dabbe

Kiek 'm 'ns dabbe
dae sjepeelse hóndj;
en alle aerd
vluug in 't rón dj.

denske

Kóm den make v'r 'n denske
ein-twee-drie, ein-twee-drie,
ein-twee-drie hop.
Lekker same rundjes drejje
toet de meziek weer sjtop.

doezjendpoot

'ne Doezjendpoot
haet mesjien waal doezjend peut
en es hae die 'ns tèlle mó t
is d'r waal efkes zeut.

daeke

Juupke lik in bèd
gans deep ónger de daeke;
doe zuus van hem allein
'n plökske haor oetsjtaeke.

Vertellingen uit de 19e eeuw

Sjeng van Corneel van Pau †

Mijn ouders vertelden van een oud gebruik uit hun jeugd, namelijk het 'Toedem' houden. Vader sprak van 'Spinning'. Moeder die geboortig was uit Baarlo sprak van 'Toedem'.

De meisjes kwamen tijdens de avonduren in de herfst op voorafgesproken plaatsen bijeen om te spinnen. Zodoende hadden de jongens een goede uitvlucht door mee te gaan om het spinnenwiel te dragen. Het bracht de jeugd bijeen en dat was de bedoeling. Het draaide erop uit dat er nadien in een of andere schuur op de harde lemen dorsvloer gedanst werd. De harde lemen dorsvloer noemde men in het dialect: 'Sjeurdin'.

Ze amuseerden zich op hun manier. De weg der liefde kent vele zijpaden en mede hierdoor werd dit door de geestelijkheid niet gewaardeerd en met lede ogen aangezien. Ze hebben er tegen geprotesteerd en hadden het kwaad wel graag met wortel en al willen uitroeien.

Dit vermaak was al voor de eeuwwisseling verdwenen. Het was vanzelf opgehouden en spoorloos uit de samenleving verdwenen.

Het is geen tweede Ninivé geworden. Integendeel! Ik ben er van overtuigd, als ik zo terugdenk aan ons dorp rond 1920 en de mensen van die tijd de revue laat passeren, dat die meisjes van toen, allen goede huismoeders en die jongens zonder uitzondering hardwerkende huisvaders zijn geworden, ondanks de spinning en toedem!

Een ander oud gebruik uit de vorige eeuw, dat zelfs tot enige jaren na de eerste wereldoorlog is blijven bestaan en helaas ook in ons dorp, was dat men hier of daar in het dorp de 'Ezel' ging aandrijven.

Het moest in de ogen van de dorpeelingen al een hele erge deugniet zijn, eer men besloot om over te gaan tot het 'Ezel' aandrijven.

Zoals bij: een man die al zijn geld zou opdrinken terwijl zijn vrouw en kinderen eronder zouden lijden. Als een man en een vrouw zouden samenle-

ven zonder dat ze getrouwd waren. Of als een gehuwde man seksuele betrekkingen zou onderhouden met een jong meisje.

Als de dorpeelingen er schoon genoeg van hadden, dus als men het niet eens was met de gedragingen van Jan of Piet, nam men maatregelen. Die bestonden dan hieruit dat vooral de opgeschoten jeugd tijdens de avonduren bijeenkwam, in groten getale. Men begaf zich gezamenlijk naar het huis van de persoon in kwestie, die in hun ogen ernstig gefaald had. Dan schilderden ze met verf of menie, soms in verschillende kleuren, een levensgrote ezel op een der muren van het huis.

Daarna begonnen allen gelijktijdig een hels spektakel te maken met allerlei voorwerpen. Ketels en deksels, trommen en trompetten. Je kon het zo gek niet bedenken, als het maar lawaai veroorzaakte. Hoe harder hoe liever! Het was soms een ware oorverdovende kakofonie van geluiden. Begrijpelijkerwijze was het de bedoeling dat de persoon die het aanging naar buiten werd gelokt, wat meestal niet lukte. Hij had snel in de gaten wat de bedoeling was van de meute. Zou hij het toch wagen naar buiten te komen om daartegen te protesteren, dan kreeg hij van de gezamenlijke groep een ongenadige aframing. Zo bleef men dan wijselijk binnenskamers. Als het enigszins mogelijk was, bleven de deuren en blinden voor de ramen hermetisch gesloten.

Die ezel op die muur was dus een grote schande. Hij bleef er zeer lang op staan, want de verf kreeg men niet goed meer eraf, wat ook de bedoeling was.

Het was in mijn ogen onrechtvaardig dat de onschuldige kinderen en in vele gevallen ook de vrouw in zo'n huisgezin, die schande noodgedwongen moesten ondergaan.

Het is gelukkig maar goed dat de tijden zijn veranderd en zulk gebruik in hun kielzog hebben meegezogen.

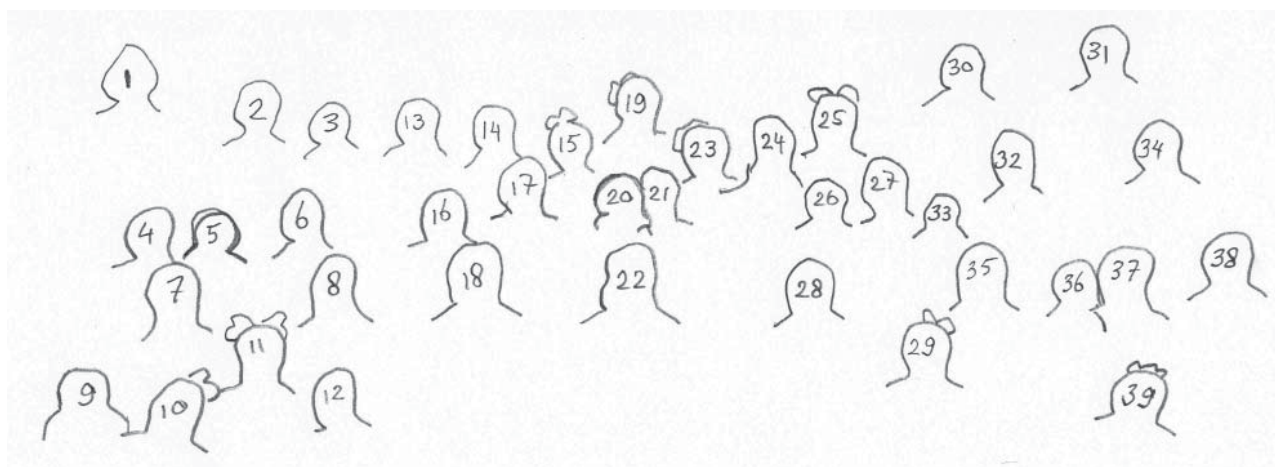
Uit de oude doos

De foto die in deze uitgave geplaatst is, toont de familie Leppers-Winckens uit Swalmen, en is gemaakt bij gelegenheid van hun gouden bruiloft (1875 – 1925).

Wie kan ons aan de ontbrekende namen helpen? Uw reactie(s) kunt u sturen naar ons redactie-adres: redactie@mhvs.nl.

Alvast hartelijk dank!

Busreis Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal

Jan Coopmans

Op zaterdagmorgen 28 juni j.l. om half acht starten we op het Raadhuisplein in Reuver en gaan we via Swalmen en Roermond op weg naar België met een goedgevulde bus.

Na een voorspoedige tocht komen we rond 10 uur aan in de Oost-Vlaamse stad Dendermonde.

Deze mooie historische stad ligt aan de samenloop van de Dender en de Schelde, tussen Brussel en Gent, ze heeft ongeveer 44.000 inwoners en is samengesteld uit de stad Dendermonde en zeven omliggende deelgemeenten.

Op de Vlasmarkt stappen we uit en lopen naar de Grote Markt waar we in Taverne De Tijl op de bovenverdieping als welkom kunnen genieten van een lekker kopje koffie met vlaai, het lijkt wel Limburgse vlaai.

Als we buiten komen zien we het prachtige Stadhuis met de Belfort-toren uit de 14e eeuw. Hierin bevindt zich een beiaard of carillon, die elk kwartier een bekend Dendermonds liedje speelt.

Dit gebouw was in de Middeleeuwen de plaatselijke Lakenhal, het is een juweel van de Vlaamse bouwkunst en het wordt omlijst door mooie historisch panden.

's Zomers hangen vanaf het Stadhuis de

elf heraldische vlaggen uit, waarvan een met de kleuren van de stad, Rood-Wit. In deze kleuren zijn ook de vele bloembakken uitgevoerd, die her en der door de stad staan.

Hier staat ook de stadsgids ons op te wachten, die ons langs de mooie hoekjes van de stad zal voeren. Zo komen we bij het Gerechtshof op het einde van de Kerkstraat. Hier stond in de Middeleeuwen de Burcht van de Heren van Dendermonde.

Daarna lopen we door de Zwarte Zustersstraat en komen we langs het Parket van de Procureur des Konings, in Nederland is dit de Officier van Justitie.

Een interessant verschijnsel hier is, dat op de route vanaf dit Parket tot bij het Gerechtshof, op het trottoir vlak langs de gevels, kleine afdrukken liggen van hermelijnpootjes. Deze verwijzen naar de hermelijnen ambtsmantel van de Procureur.

We zien ook een standbeeld van het Ros Beiaard met de Vier Heemskinderen. Dendermonde is wereldberoemd door de Ros Beiaard-Ommegang, deze vindt elke 10 jaar plaats, voor het laatst was dit in 2010.

Het is een uitbeelding van de Middeleeuwse sage of ridderroman van het Ros Beiaard en de Vier Heemskinderen. Dit moeten vier broers zijn uit Dendermonde, die elkaar opvolgen in leeftijd tussen 7 en 21 jaar. Het paard is vanaf de grond tot op het hoofd 4,85 meter hoog. Daar bovenop komt nog een pluim van struisveren. De lengte is van neus tot staart 5,20 meter, terwijl het 2 meter breed is. Het weegt rond de 800 kilo en wordt gedragen door 12 dragers, de zogenaamde Pijnders. De zwarte paardenstaart is gemaakt uit het haar van 30 paarden. Na afloop van de Ommegang wordt het Ros Beiaard gestald in de Hollandse Kazerne.

We bekijken ook de Benedictijnenkerk met de dubbele toren. Deze kerk is door de Paus benoemd tot Basilica Minor, waarvan de symbolen -een rood-geel parasolletje en een belletje- in de kerk langs het altaar te zien zijn. Deze kerk is ook belangrijk omdat ze op de route naar Santiago de Compostela ligt. Langs deze kerk ligt het voormalige klooster van de Zwartzusters op de Vlasmarkt. Deze hielden zich al vanaf de 14e eeuw bezig met verpleging van de zieken en de zorg voor lijders aan de pest, waarvan de stad toen veel last had.

Na nog enkele andere bezienswaardigheden werd het onderhand tijd om een hapje te gaan eten. Op een van de terrasjes rond de Grote Markt was er keus genoeg.

Na het eten bezoeken we het Museum Het Vleeshuis, waar op de 2e verdieping een keur te zien is aan archeologische vondsten, zoals onder andere het geraamte van een 28.000 jaar oude mammoet, een mooie collectie vuurwapens en sabels, oude documenten, foto's etc.

Daarna gaan we nog even terug naar het Alexius-Begijnhof, dat de gids ons 's morgens al kort had laten zien. Dit ommuurde hofje midden in de stad, bestaat uit 61 huisjes rond een grasveld, met in het midden een kapel. Dit Begijnhof bestaat vanaf ongeveer 1450 en hier woonden ongetrouwde vrouwen of weduwen die hier godvruchtig leefden en werkten.

Op de hoek van dit hofje bezoeken we enkele als museum ingerichte huisjes, waarin ook de slaapkamer van de laatste begin: Grootjuffrouw Ernestine De Bruyne, die hier in 1975 overleed. Verder is er een Museum voor Volkskunde met allerhande

voorwerpen uit de huishoudens en het arbeids- en ontspanningsleven van vorige generaties.

Later op de middag rijden we naar het Kasteel van Laarne. Dit stamt uit de 12e eeuw en was van oorsprong een waterburcht. Na een vervalperiode werd het na een restauratie in 1962 een museum. Later werd het opnieuw ingericht met kostbare 17e eeuwse meubels, wandtapijten, schilderijen en beelden, waar we ons de ogen uitkijken.

Tijdens het bewind van Ridder Joseph de Ghellink, is in 1963 door het echtpaar Claude en Juliette D'Allemagne een vermaarde Europese zilvercollectie aan het kasteel geschonken. Deze privéverzameling, bestaande uit bijna 500 voorwerpen is in de jaren 1955 tot 1965 door hen bijeen gebracht als een van de grootste zilvercollecties. Ze is afkomstig uit geheel Europa, van Rusland tot Portugal en van Noorwegen tot Italië, het merendeel stamt uit Frankrijk, België en Nederland. Het geheel is vervaardigd tussen 1550 en 1931 en bevindt zich op de bovenverdieping van het kasteel, beschermd door een dikke kluisdeur.

Hierna rijden we naar Sint Niklaas, waar we op een terras aan de Grote Markt, nog even konden genieten van een hapje en/of drankje, zittend onder de parasols.

Dat is maar goed ook, want we worden hier ook nog getrakteerd op een enorme wolkbreuk, waar de honden geen brood van lustten.

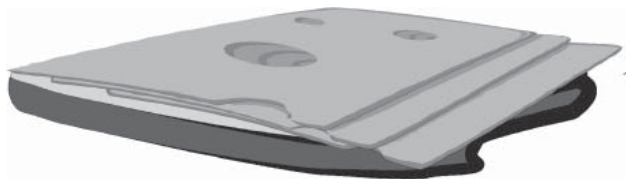
Als het enigszins bedaard is, komt de bus weer voorrijden, die ons veilig thuis brengt, waar we rond 21.00 uur aankomen, na een goed georganiseerde dag met veel mooie indrukken en ervaringen.

Van hot nao haar door 't Zjwaams Waordebook (31)

Harie van Buggenum

Een rubriek vol speelsigheden, serieuze zaken, knipoogjes naar het verleden, kortom over van alles wat volgens Waordebookredaksielid Harie van Buggenum niet of niet volledig aan bod is gekomen. Natuurlijk in 't Zjwaams.

Es Kees d'rveur **kees** óm zich kees oppe bótram te doen, den leut Kees zich dae kees neet numme.

Eine **wiejer** grave is vaöl werk. Doe kóns waal sangerdaas wiejer gaon wo se sjtaags d'rveur oetgesjèdj bös. Wen se eine bóksestoek wiejer wils make den kóns se dao mit ein sjöp nieks aan; dao is ei nejmesjien henjiger veur.

Es in ein **rete** mat rete kómme is de mat versjlete. Kómme in ein deur rete den trèk 't.

Ein **uulskuke** is 't jónk van eine uul. Nao ein half jaor kóns se det gei kuke meer numme. Biej miense kómme ouch uulskukes veur, en die kónne häör laeve lank uulskuke blieve.

Es se eine **Sjinees** 'sjoon sjónk Sjang' heurs zègke, den is de kans groot det dae in Zwame is opgegruijd.

Op eine kirkhaof vinjs se ei **graefke**. Det is den van ei kindj. Det d'r onnag ei graefke ómhaergegrave is, maaks se nag neet zo gemekkelik mit. Zo graefke deent óm 't water aaf te veure, en wo det neudig is, is 't veur eine kirkhaof te naat. Dao zólle de doje dök 't water inne sjoon höbbe sjtaon.

Ein kaers kóns se **oetmake** mit bla-
oze. Wilt eine jóng
't oetmake mit
zie maedje, den
baat blaوزه neet;
vraemp gaon hulp
baeter. Es örges
ein besjllissing eu-
ver genaome mót
waere, den mót
oetgemaak waere
waat gebeurt. Dao

waert den door emes de knoup doorgehak.

Geit 't euver get waat nieks veursjtèlt, den kan 't neet vööl oetmake door waem det 't oetgemaak waert.

Es 't **hoes** te klein is, den kóns se dao ei sjtök aanbouwe. Dao zin ouch plaatse wo 't hoes te klein is, mer aanbouwe neet baat. Dao höbbe ze zich den duchtig inne haor.

Eine **mantjel** is van sjtóf, behalve wen dae van ein sjtoof is. Dae is den van iezer. Is d'r van ein sjouw, den is d'r van sjein. Wo eine dèkmantjel van is kóns se neet ómsjrieve. Eine mantjelzorger zorg neet veur allemaol die mantjels, mer veur eine dae neet good meer kènt. Vaeg eine mantjelzorger emes de mantjel oet, den duit dae det neet mit eine bórstel. Dao zin wäörd veur neudig. Bös se gènne mantjelzorger den kóns se toch emes de mantjel oetvaege, es se de juuste wäörd mer höbs.

deze mantjel of dae?

Windjkrach ach

*Wo kump d'r vanaaf
dae windj
dae vindj
det, alles mót koekkerelle*

*Heur wie d'r
toch boes
óm 't hoës
waat wilt hae ós vertèlle*

*Wo wilt d'r haer
dae grajer
van blajer
mit zienne euverdaod aan leweit*

*Is dit 'n sjpel
zó hel
zó sjnel
of is 't allein mer waersigheid*

*Ich hoever mich
sjoever mich
en wach toet d'r zich ligke geit.*

De Oberskapel - Kapel van: "De Bewening van Christus"

Piet van Buggenum

Enkele jaren geleden begon ik met het tekenen van kapelletjes in Belfeld, Reuver, Beesel en Swalmen. Men vindt ze meestal in het buitengebied van de gemeenten. Van de kapelletjes ging ik, naast het maken van de tekening, ook stukjes geschiedenis opsporen om dit in een verhaal weer te geven. Zo maakte ik ook een pentekening van het hierboven genoemde kapelletje in Boukoul, gemeente Swalmen. Onlangs ging ik op zoek naar de geschiedenis die er bij hoorde. Van alle vijf de bedehuisjes was dit het kleinste in afmetingen, maar met een interessante geschiedenis. Het verbaasde mij, dat achter zo'n eenvoudig gebouwtje zo'n bewogen verhaal schuil ging.

De geschiedenis

Het gebouwtje werd in 1852 gesticht door de kinderen van het echtpaar Jacques Obers (1782-1850) en Hendrina Coenen (1782-1852). Het ligt op een klein pleintje aan de kruising van de Graeterhofweg en Beneden Boukoul, gemeente Swalmen. De stenen, waarvan de kapel werd gebouwd, bleven over bij de bouw van een inmiddels weer afgebroken woning op de Noordwesthoek van het kruispunt. Waar nu de kapel staat, stond voor die tijd een wegwijk op een heuveltje dat in de volksmond de Calvarieberg werd genoemd. De kapel komt voor op de lijst van Beschermd Monumenten en is nu eigendom van de gemeente Roermond. Het kapelletje kreeg zijn tweede naam door

de plaatsing van een kostbaar eikenhouten reliëf van 60 bij 40 centimeter, met de afbeelding van 'De Bewening van Christus'. De hierop afgebeelde interessante beeldengroep van acht personen werd rond 1480 vervaardigd door de bekende kunstenaar Arnt van Kalkar. De knielende persoon, rechtsonder, stelt een Kartuizer monnik voor. Men weet niet met zekerheid hoe de beeldengroep in dit kapelletje terecht kwam. Er wordt echter het volgende aannemelijke verhaal over verteld.

Men vermoedt dat het afkomstig is van het voormalige Kartuizerklooster in Roermond. Toen de Fransen, aan het eind van de achttiende eeuw alle kloostergoederen in beslag namen en publiek verkochten, waren er vele vrome mensen die deze goederen voor een appel en een ei kochten. Ze hadden waarschijnlijk de bedoeling om ze later, na het einde van de Franse overheersing (1795 tot 1813), weer aan het klooster terug te geven. Zo kochten de mensen van Swalmen onder andere de hele inventaris van de kloosterkerk voor 50 kronen.

De Kartuziers zijn na de Franse overheersing echter nooit teruggekeerd naar het in 1795 opgeheven klooster in Roermond. Het was voor de mensen dus niet mogelijk om de gekochte goederen terug te

geven. Het is goed mogelijk dat de familie Obers-Coenen, niet alleen het kapelletje, maar ook de genoemde beeldengroep en daarnaast ook nog een houten kruis uit de achttiende eeuw geschonken heeft. Dit kruis hangt nog steeds boven het altaar. De familie Obers-Coenen was in die tijd pachter van de boerenhoeve Graeterhof en behoorde tot de beter gesitueerde families.

Tachtig jaar heeft het kunstwerk in het kapelletje gestaan, totdat het in 1933 werd vervangen door een Theresiabeeld, waarbij een offerblok werd geplaatst voor de bouw van een nieuwe kerk op de Boukoul. Waarom werd het eikenhouten reliëf in dat jaar vervangen?

Reeds eerder waren de toenmalige burgemeester Charles Strens en de bekende glazenier Joep Nicolaas tot de overtuiging gekomen, dat de beeldengroep van zeer grote waarde was. De burgemeester nam deze daarom in 1933 mee naar zijn woning. Men was bang voor diefstal, omdat het kapelletje zo vlak langs de openbare weg lag. Toen de kerk in 1936 gereed was werd het aan rector Terstappen overgedragen om het in de nieuwe kerk te plaatsen. Hierdoor kreeg het een plaats, tegen een pilaar in de St. Theresiakerk van de Boukoul. Het kunstwerk stond hier in ieder geval veiliger dan in het kapelletje. Het is in die tijd ook op verschillende tentoonstellingen te bezichtigen geweest. Echter in 1956 heeft de toenmalige rector Debie van Boukoul het voor 25.000,- gulden verkocht aan het Rijksmuseum in Amsterdam, waar het nu nog steeds te vinden is.

Over deze verkoop is destijds veel te doen geweest. De grote vraag was wie de rechtmatige eigenaar van het kunstwerk was: de gemeente, de parochie, of was het een persoonlijk eigendom van iemand? Dit was een zeer omstrede zaak die nogal wat stof deed opwaaien. Uiteindelijk is het geld gestort in een fonds voor de bouw van nieuwe kerken in Limburg. Later is het besteed aan gebrandschilderde ramen voor de kerk van Boukoul, gemaakt door de Roermondse glazenier Max Weiss. Deze ramen vormden een schitterende aanvulling op de, reeds vóór de oorlog, aangebrachte ramen van Joep Nicolas.

Het kapelletje

In januari 1986 liep het devotiekapelletje ernstige schade op toen tijdens een hevige storm één van de wilgen op het gebouwtje viel. Na een liefdevolle opknappbeurt is hier echter niets meer van te zien en pronkt het bedehuisje weer als vanouds op het

pleintje. De twee oude wilgen beschermen het monumentje nu als stille stoere lijfwachten. Konden deze wachters praten dan zouden ze misschien nog opzienbarende aanvullingen aan de verhalen toevoegen.

De voorgevel wordt verlevendigd door lisenen op de hoeken en een segmentvormige toegang tot de kapel. De toegang wordt afgesloten door een eenvoudig zwartgeschilderd hekwerk van smeedijzer.

Boven de entree bevindt zich een ruitvormige steen waarop de initialen staan van het echtpaar Obers-Coenen: 'J.O - H:C -1852'. In de geveltop ontdek ik nog een zwart smeedijzeren anker. In de zijgevels zijn kleine ronde raampjes uitgespaard, met hierin een zwart smeedijzeren kruis.

Nu ik hier zo voor het toegangshekwerk van het kapelletje sta, valt me pas echt op hoe klein de ruimte is. Het is echter heel sfeervol ingericht. De wanden zijn aan de binnenzijde wit bepleisterd. Hierdoor is er binnen toch voldoende licht, ondanks de erg kleine ronde vensters. Het gemetselde altaar tegen de achterwand komt toch goed tot zijn recht. Het is bedekt met een sierlijk geborduurd kleedje.

Boven het altaar prijkt, in het midden, het grote

houten kruis met corpus van Christus. Dit kostbare oude kruis, uit het begin van de achttiende eeuw, decoreerde oorspronkelijk de buitenkant van de kapel. Rechts daarvan hangt, in een houten lijst, een kopie van de beroemde icoon van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand. Het Byzantijnse origineel van deze, over de hele wereld vereerde icoon, wordt bewaard in Rome. Het altaar is versierd met enkele bloemstukjes en kaarsenstandaards. Midden voor dit altaar staat een mooie houten bidstoel op de rode tegelvloer. Eenvoudig maar goed bij elkaar passend.

Ik wandel in gedachten weer terug in de hoop dat er in de toekomst steeds mensen zijn die er voor zorgen dat deze zichtbare tekenen van ons geloof behouden blijven. Het zijn stuk voor stuk monumentjes uit een tijd waarin het geloof nog een grotere rol speelde. Mensen vonden troost in hun geloof en daaraan danken we het ontstaan van de vele kruisen en kapellen langs wegen en paden in onze provincie. Dit kapelletje is daar één voorbeeld van. Ook in onze tijd beleven steeds weer meer mensen hier momenten van rust en bezinning in hun jachtige bestaan.

Kroniek van Swalmen, april, mei en juni 2014

Johanna Cox-Geraedts, Els Schreurs, Riky Simons-Julicher

April

1. De malaise in de pomphouderswereld dringt ook in Swalmen door. Tankstation-eigenaar Marcel Kok krijgt kamerleden van 50Plus op bezoek i.v.m. de accijnsverhoging op brandstof en vertelt hen dat het tankstation na 50 jaar op het punt staat te sluiten.

3. Victor Mostart is initiatiefnemer van een Noormannenschouwspel, dat volgend jaar juni in Asselt gehouden zal worden. Oud-Swalmenaar Ton Custers heeft de teksten en muziek al klaar, Resi Coumans zal regisseren. Gezocht wordt nog naar hoofdrolspelers, figuranten en creatievelingen. En naar een echt Vikingschip. www.noormannenschouwspel.nl

6. Het folkloristisch en cultuurhistorisch mu-

seum te Asselt is sinds vandaag t/m 26 oktober op zondagmiddag weer geopend voor bezoekers. Dit jaar wordt de gehele collectie archeologische vondsten, Rijnlands aardewerk, regionale gebruiksvoorwerpen, historische wapens en interessante baggervondsten aan de bezoekers getoond.

6. De Swalmer band Hiccups geeft in café De Bosrand een benefietconcert om Ilse Cromptvoets, dochter van overleden bandlid Jack Cromptvoets, te sponsoren bij de uitvoering van haar plan om de Alpe d'Huez te beklimmen ten bate van KWF Kankerbestrijding.

11-14. Vanwege het officieel tienjarig partnerschap van Swalmen met de Duitse stad Marktrechwitz vindt er voor een honderdtal Duitse gasten een uitgebreid activiteitenprogramma plaats met o.a.: ontvangst op stadhuis Roermond en in De Mert in Swalmen, tentoonstelling van echtpaar Kiessling in atrium, boottocht op de Maas, concert in B.C. Broekhin. De schooldirecties van Gilde Opleidingen en de Staatliche Berufsschule Marktrechwitz-Wunsiedel ondertekenen een samenwerkingsovereenkomst.

13 april. Op de binnenplaats van Zuidewijk Spick vindt een bijzonder concert plaats van de jubilerende Swalmens Liedertafel met de Boukoulse muziekverenigingen.

21. Tweede Paasdag. Na jaren heeft Swalmen weer zijn eigen Paasloop. Het organiserend

comité heeft vanuit de Markt een route uitgezet voor prominenten van de carnavalsverenigingen van 500 m, verder kan er door de schooljeugd 500 of 1000 m worden gelopen, 2,5 km door de oudere jeugd en 5 km en 10 km door de overige deelnemers. Geen Swalmer winnaar of winnares op de diverse afstanden, wel 396 enthousiaste deelnemers.

22. De Dorpsraad Swalmen roept door middel van kleurige deurhangers Swalmenaren op ideeën aan te dragen voor kleinere projecten die de leefbaarheid en het wij-gevoel kunnen vergroten. Er zijn 10 x 1000,- te verdelen naast de grote projecten uit het Dorpsplan.

26. Maar liefst een ridder en drie nieuwe leden uit Swalmen in de Orde van Oranje Nassau. Jo Kunnen (63) kreeg zijn onderscheiding voor verdiensten als bestuurder van diverse stichtingen op sociaal-economisch gebied. Har Heijman (66) is reeds vele jaren op allerlei fronten actief voor de EHBO-vereniging. Hans (66) en Riky (59) Simons-Julicher kregen beiden een onderscheiding voor hun vaak gezamenlijke werkzaamheden voor diverse vereni-

gingen, parochies en met name ook voor hun bijdragen aan dialectuitgaven.

26. Koningsdag. De Hopsjokkers en de Swalmer Marktkasteleins organiseren voor de derde keer de Open kampioenschappen Zjwaamsjpringe. Daarnaast is er weer een kinderspeelgoedmarkt en een wedstrijd spijkerbroekhangen.

Mei

6. De Syperhof in Asselt, behorend bij kasteel Hillenraad, was tot het begin van de jaren negentig een agrarisch bedrijf. Momenteel wordt het gemeentelijk monument verbouwd tot zes unieke levensloopbestendige woningen.

23. In het kader van het project 'Wilde Plannen' gaan in café Wilhelmina jongeren uit Swalmen in gesprek met politici, dorpsraadleden en professionals naar aanleiding van eerder opgenomen filmpjes, waarin jongeren hun beeld schetsen van het ideale Swalmen.

25. Tijdens de Limburgse Zomerkampioenschappen wordt Eszet-lid Ian Sanders Limburgs kampioen op de 200m schoolslag.

29. Hemelvaartsdag. De traditionele fietstocht op

deze dag –georganiseerd door de heemkundeverenigingen– voert de deelnemers vanaf de Markt in Swalmen via Rijkel en Neer naar kasteel Horn, waar een rondleiding wordt verzorgd door leden van de plaatselijke heemkundevereniging.

31. Back to back challenge: een schaap scheren, de wol spinnen, twijnen en er aansluitend een volwassen trui van breien. En dat in minder dan 4 uur, 55 minuten en 14 seconden, het huidige Guinness World Record. Miriam Tegels en haar internationale team gaan deze uitdaging voor de derde keer aan in de tuin van pension Groenewoud. Ze slagen er wederom niet in dat record te verbeteren, komen er met 6 minuten dichterbij dan een jaar geleden. Ze mogen zich ruim een week later wel wereldkampioen 2014 noemen.

Juni

4. Op het terrein aan de Emmastraat organiseren de Samenwerkende Buurten weer de drukbezochte, jaarlijkse Zjwamer sjepeelddaag voor alle basisschoolkinderen.

8-9. Voor de veertiende keer vindt op het parkeerterrein bij zwembad De Bosberg de Internationale Keramiekmarkt plaats met deelname van 100 professionele keramisten uit binnen- en buitenland, interessante demonstraties en een wedstrijd om de LaRouche-keramiekprijs.

11. Theo van Dael (70) is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau voor zijn verdiensten als schoolbestuurder inspirator bij diverse onderwijsinstellingen en zijn werkzaamheden in de Geestelijke Gezondheidszorg.

13. Angela Sanders mag als nieuw raadslid voor Demokraten Swalmen plaats nemen in de gemeenteraad. Zij volgt Frans Schreurs op, die tot wethouder is benoemd.

15. Sacramentsprocessie in Asselt. Historische vaandels, de hemel, maar ook het beeld van de heilige Dionysius wordt meegedragen naar het rustaltaar op de kruising Op de Berg/Raayer Luyckweg, alwaar weer een fraai bloemtapijt is gemaakt.

'Alleen de nachtegaal...'

Rob Dijcks

Het levensverhaal van Olga Levels-Medwedowa en haar Russische vriendinnen die door de Tweede Wereldoorlog in Nederland terecht zijn gekomen.

In mei 2014 verscheen het boek 'Alleen de nachtegaal...'. Olga's kleinzoon Rob Dijcks beschreef het levensverhaal van Olga Levels-Medwedowa (1925-2013) die tijdens de Tweede Wereldoorlog vanuit Rusland in Beesel terecht is gekomen. Het verhaal van Olga

is haar eigen unieke verhaal. Maar het is ook het verhaal geworden van een veel grotere groep Russische vrouwen, naar schatting zo'n 4000, die door de Duitsers als 'Ostarbeiterinnen' uit hun vaderland zijn weggevoerd, na de oorlog in Nederland belandden en daar, ver van huis, losgerukt van hun familie, probeerden een nieuw leven op te bouwen. Het verhaal wordt beschreven tegen de achtergrond van de geschiedenis en politieke ontwikkelingen in Rusland. Olga vormde samen met dertig andere Russische lotgenoten uit Reuver (18 vrouwen), Beesel (2), Swalmen (7) en Belfeld (3) een vereniging, 'de Trojka'. Het was een gezelligheidsvereniging waar de vrouwen, die allemaal dezelfde geschiedenis deelden, samen konden zijn. Ze konden er samen praten, samen lachen, samen zingen en samen hun verdriet delen. Enkele vrouwen zijn zelf inmiddels op hoge leeftijd, de meesten zijn overleden. De meeste Russinnen hebben nooit over hun verleden gesproken. Ook in de historische literatuur

is er heel weinig over geschreven. Hun kinderen en kleinkinderen weten vaak niet wat er allemaal met hun moeder en oma is gebeurd. En over enkele jaren is er niemand meer die dit verhaal uit eerste hand kan vertellen. Het bijzondere verhaal van deze sterke Russische vrouwen mag echter niet verloren gaan. Vandaar dit boek dat een ode is aan deze moedige vrouwen.

De titel van het boek is ontleend aan het Russisch 'Heimweelied van de nachtegaal' dat Olga vaak zong.

In een boom in de tuin zingt een nachtegaal

Ik ben jong en alleen in een vreemd land

Vergeten zijn alle vrienden

Ik luister naar de vogel

Ik ben opgegroeid als was ik een weeskind

En ik heb niet veel geluk gekend

Als ik sterf begraven ze me hier

Mijn familie komt er niet achter waar mijn graf is

Niemand kan komen, niemand zal het weten

Alleen de nachtegaal die zingt in de lente

Olga Medwedowa werd geboren op 25 mei 1925 in een klein dorpje in de buurt van Zaporizja in het zuidoosten van Oekraïne hier bijna 3000 km van-

De familie Medwedowa in Oekraïne in 1911. (vader Iwan en moeder Maria zittend met kinderen op schoot)

Russische meiden in Brüggem (1942)

Bovenste rij (v.l.n.r.): Katja, Olga Medwedowa, Lyda, Walja Dedosenko, Sjoera Drobotowa en Anna (kokkin) Onderste rij (v.l.n.r.): Tamara Maschtarensko, Tamara Terentiewa, Ludmila (Lucy) Danilovna.

daan. Ze was het vierde kind uit een gezin van acht. Haar moeder Maria en haar vader Iwan woonden met de kinderen op een grote boerderij. Olga had er een heel gelukkige tijd.

Totdat Stalin met zijn beruchte eerste Vijfjarenplan (1928-1932) besloot de landbouw gedwongen te collectiviseren om arbeidskrachten voor de industrie vrij te maken. Het was het begin van een tijd vol ellende, vervolging en gedwongen verhuizingen. Vader Iwan kwam onder verdachte omstandigheden om het leven tijdens een ondervraging door de politie. Er ontstond een ernstige kunstmatige hongersnood ('Holodomor') en er stierven miljoenen mensen in Rusland. Toch brak er op een gegeven moment een gelukkigere tijd aan. Olga ging graag naar school en speelde met haar vriendin Sjoera Drobotowa in de weide bij het dorp.

In 1941 vielen de Duitsers Rusland binnen. Al vrij snel werden ook in Zaporizja alle jonge vrouwen 'opgehaald' om in Duitsland te gaan werken. Ze werden 'Ostarbeiterinnen' genoemd. Olga, die inmiddels 16 jaar was, en haar vriendin Vera van 14 moesten ook mee. Vera's moeder verzette zich hier tegen en werd voor hun ogen doodgeschoten. Ze werden in overvolle veewagons vervoerd. De mensen die onderweg stierven werden zomaar uit de trein gegooid. Na een vluchtpoging werden ze verraden door dorpsgenoten en er volgde een nieuwe deportatie naar Duitsland. Na veertien dagen kwamen ze op het station van Wesel aan. Daar verbleef Olga met honderden andere Russische mensen onder mensonterende omstandigheden. Na zes weken werd men overgeplaatst naar andere steden. Olga werd overgeplaatst naar Dulken. Vera mocht niet met haar mee. Olga moest gaan werken in een grote garensfabriek. Ze werd hier heel slecht behandeld. Iedere arbeider kreeg een nummer, voortaan werd Olga aangesproken met 'nummer 149'. Ze moesten verplicht een merkteken op de kleding dragen met de letters OST ('Ostarbeiterinnen') erop. Olga hoorde dat haar dorp in Oekraïne als vergeldingsmaat-

gel volledig was afgebrand door de Duitsers. Ze was verdrietig en had heimwee. Ze werd ziek en zwak. Uiteindelijk belandde ze in de Dakpannenfabriek 'Brüggener Dampf' te Brüggem. Daar trof ze Sjoera Drobotowa, haar vriendin van vroeger uit Zaporizja! In Brüggem was het beter dan wat ze de laatste jaren gewend was. Voor de eerste keer sinds ze uit Rusland vertrokken was, kon ze uitgebreid douchen en waren er nieuwe kleren. De veertig Russinnen die er werkten, waaronder ook Tamara Maschtarensko, Tamara Terentiewa, Lucy Danilovna, die later in Swalmen terecht zouden komen, probeerden ze er het beste van te maken en samen zongen ze liederen uit hun vaderland zoals het Heimweelied van de nachtegaal.

Er waren ook Nederlandse jongens via de 'Arbeitseinsatz' in de fabriek te werk gesteld. Onder hen waren zes jonge mannen uit Beesel: Hein Levels, Sjeng Lennaerts, Thei Geraeds, Sjeng Stroucken, Herm Luttels en Graad Geerlings, twee uit Swalmen: Jan Beek en Wiel van Deur en Miel Strous uit Reuver. Ze waren allen rond de 20 jaar. Sjeng Lennaerts herinnert zich nog heel goed dat hij tijdens de werkzaamheden bij de dakpannenpers Russische liederen hoorde vanuit de fabriekshal. Hoewel er zware straffen stonden op relaties met Ostarbeiterinnen, stond de baas van de fabriek toe dat er contact was tussen de Russinnen en de Nederlanders. Er ontstonden liefdesrelaties. De Russische Olga kreeg een relatie met de Beeselse Hein Levels. Sjoera kreeg een relatie met Sjeng Lennaerts. De verliefde stellen probeerden er ondanks de omstandigheden een leuke tijd van te maken in Brüggem.

In juni 1944 landden de geallieerden op de stran-

den van Normandië. De directeur begreep dat de oorlog bijna voorbij was. Het leven in de fabriek werd minder zwaar. Veel Russische meiden wilden weg. In de herfst van 1944 vroeg Hein aan Olga of ze naar Nederland wilde komen om daar samen te gaan wonen. Olga zei onmiddellijk ja. Ze had niets meer van haar familie gehoord. Of er een mogelijkheid was om naar Rusland terug te gaan wist ze niet en inmiddels was ze van Hein gaan houden. Ook de andere vriendinnen die een Nederlandse vriend hadden, besloten om te vluchten naar Nederland. Het was een hele gevaarlijke tocht. Het risico was groot. Maar uiteindelijk kwam ze in Beesel terecht bij Hein en zijn ouders Piet en Maria Levels. Maar het was nog steeds oorlog en ze moest erg op haar hoede zijn. Als Hein naar het werk was, moest Olga zich verstoppen in een groot gat onder de grond in het schuurtje. Op dat gat werd een kippenren geplaatst. Niemand zou haar kunnen vinden. Ze bracht haar tijd door met het stoppen van sokken. Op een dag sloeg bij de burens Helden een granaat in. Een granaatscherf trof Hein in de nek. Hij werd met spoed naar het lazaret, de ziekenzaal in de moutfabriek, in Swalmen gebracht. Omdat Olga niet ontdekt mocht worden, kon ze niet met hem mee. Drie dagen later moest de familie Levels, zonder Hein, evacueren naar Friesland. Olga kon niet anders dan meegaan met de ouders van haar vriend, terwijl ze hem gewond moest achterlaten. De trein werd onderweg gebombardeerd er vielen doden en gewonden. Maar Olga kwam veilig in Friesland aan. Ze moest doen alsof ze de doofstomme dochter van de familie was zodat niemand haar buitenlands accent kon horen. Toen de oorlog eindelijk voorbij was, keerde de familie terug naar Beesel. Hein was inmiddels hersteld. Eindelijk waren Olga en Hein samen. Olga was pas 20 jaar en had al zoveel meegemaakt.

Na de oorlog kwamen Russische militairen in het land om de Russinnen weer terug naar Rusland te brengen zoals was afgesproken met de geallieerden op de conferentie van Jalta. Ze werden met een jeep door Beesel begeleid door politiemann Saes. Hij waarschuwde Olga persoonlijk, om niet naar de bijeenkomst van de militairen in het dorp te gaan. Ook adviseerde hij Hein om zo snel mogelijk te trouwen zodat Olga Nederlandse zou worden. Olga kon op deze manier in Nederland blijven. Van de Russinnen die zijn teruggekeerd, werden de meesten als strafmaatregel naar werkkampen in Siberië gestuurd omdat ze hadden gewerkt voor de vijand. Na de oorlog bleek ook dat de meeste meiden uit de pannenfabriek die niet naar Nederland waren gevlucht, waren vergiftigd door Duitse militairen. Ook zij hebben de oorlog niet overleefd.

Olga bleef gelukkig veilig in Nederland. Ondanks het gemis van haar familie in Rusland van wie ze nog niets vernomen had, brak voor haar een gelukkige tijd aan. Eerst werd dochter Mia geboren. Later kwamen zonen Piet en Ber. Olga was erg gelukkig met haar man en kinderen. Op 21 maart 1950 gebeurde er iets vreselijks. Hein kreeg plots een embolie en stierf, hij was pas 26 jaar. Olga was 24 jaar en hoogzwanger van haar vierde kind Hennie. Na 5 jaar huwelijk was ze weduwe. Het was een heel zware en moeilijke tijd. Opa en oma Levels deden hun best om Olga tot steun te zijn. Ook haar Russische vriendinnen lieten haar niet in de steek. Olga deed er alles aan om het voor haar kinderen zo goed mogelijk te maken. Uitkeringen waren er niet. Ze werkte op het land en in de huishouding. Ze maakte schoon in de meisjesschool. Ondanks alle ellende probeerde Olga het voor haar kinderen zo plezierig mogelijk te maken. Ze had veel steun aan haar huisarts dokter Crasborn die geregeld op huisvisite kwam. Olga moest zichzelf de taal leren, dat was een zware klus. Ook was het in het begin moeilijk om te integreren in de Beeselse gemeenschap. Ze werd uitgelachen in winkels als ze woorden verkeerd uitsprak.

Het werd 1957. De oorlog was al twaalf jaar voorbij. Op een dag kwam er een brief uit Rusland! Haar familie leefde nog. Eindelijk een bericht van huis, zestien jaar nadat ze er weg was gegaan. Olga wilde dolgraag haar familie bezoeken. Maar de Russische Staat zag mensen die na de oorlog niet terug waren gekeerd als landverraders, een bezoek was niet mogelijk. Maar haar zus Doesja deed veel moeite om de noodzakelijke vergunning te krijgen en na

Russische vriendinnen bij elkaar op visite (1999)
(v.l.n.r.) Olga Levels-Medwedowa, Sjoera Lennaerts-Drobotowa,
Tamara Beek-Mashtarenko en Tamara Terentiewa.

achttien jaar keerde Olga voor de eerste keer terug naar haar geboorteland, terug naar haar familie. Ze was blij dat ze iedereen weer zag. Ze ontmoette ook haar vroegere vriendin Vera. Haar leven was helaas heel anders verlopen. Ze werd in een werkkamp zwanger na een verkrachting. Na de oorlog bleek er geen enkel familielid meer in leven te zijn. Haar dochtertje werd in Rusland niet geaccepteerd en zelf kon ze ook onmogelijk van het kind houden. Haar hele leven is ze verdrietig gebleven.

In 1969 kwam zus Doesja voor de eerste keer naar Nederland. Bij thuiskomst kon ze moeder Maria vertellen dat Olga het echt goed had in Nederland. Een paar dagen later stierf haar moeder. Olga was heel erg bedroefd maar ook dankbaar dat ze haar nog een paar maal had mogen zien. In 1969 werd Olga

ook voor de eerste keer oma. In 1973 ontmoette ze Sjaak Nabben, een weduwnaar uit Reuver. Er begon voor Olga een nieuwe periode, ze werd gelukkig met Sjaak.

De 'Trojka-vrouwen' organiseerden vaak feesten voor alle Russinnen uit Limburg in Café de Koupman in Reuver. Ze bakten zelf brood en maakten 'borscht', echte Russische soep. De trotse oma had inmiddels acht kleinkinderen. Het contact met de familie in Rusland bleef goed. Sjaak en Olga gingen er met regelmaat op bezoek. Zoals Olga zelf altijd zei had ze twee vaderlanden; in Nederland verlangde ze wel eens naar Rusland, maar als ze dan daar was had ze snel weer heimwee naar hier. Bij haar thuis werd iedereen altijd gastvrij ontvangen volgens de gewoonte uit haar Russisch Vaderland; een tafel vol met lekkernijen en drank als iemand op bezoek komt.

Olga hoorde helemaal bij de gemeenschap, ze was er onderdeel van, ze was volledig geïntegreerd. Haar moeizame start in dit dorp behoorde al lange tijd tot het verleden. Olga genoot ervan en er was geen rancune. Leden van families die vroeger neerkeken op dat 'Russische vrouwtje' werden vriendinnen waarmee lief en leed gedeeld werd. De ouderengemeenschap in Beesel was hechter dan ooit. Ook in Reuver werden de Russinnen geëerd. In 1986 werd er een prachtig lied gezongen tijdens de Reuverse Revue waarin de dames werden geëerd.

In het jaar 2000 ging ze voor de laatste keer naar Rusland. Ze bezocht al haar familieleden nog een keer en nam van iedereen afscheid. Olga volgde de ontwikkelingen in Rusland en Oekraïne altijd op de voet: van het einde van de Koude Oorlog tot de Oranjerevolutie in 2003. Ze merkte tijdens telefoongesprekken dat zij hier vanuit het Westen anders tegen zaken aan keek dan haar familie in Donjetsk. In 2000 werd Olga ook overgrootmoeder. Er waren nu vier generaties in de familie. Dat vond Olga een heel bijzonder moment waar ze trots over sprak. Ze genoot van haar familie en vrienden.

De laatste jaren liet haar gezondheid haar behoorlijk in de steek. Olga bleef echter in iedereen geïnteresseerd. Ze kon genieten van haar kinderen haar kleinkinderen en van haar achterkleinkinderen, inmiddels negen in getal. Tijdens haar laatste ziekenhuisopname in 2013 wist ze dat ze niet meer thuis zou komen. Olga zei: "Er is een tijd van komen en van gaan. Ik heb moeilijke momenten gehad maar ik heb toch een prachtig leven gehad. Het is goed zo." Ze regelde alles zelf zoals ze dat haar hele leven geregeld had. Omringd door mensen die haar lief waren is ze overleden, ze was 87 jaar oud.

Olga vond het belangrijk dat haar levensverhaal, en het verhaal van al die Russische vrouwen die door de Tweede Wereldoorlog in Nederland terecht zijn gekomen, nooit verloren zou gaan. Ze hoopte vurig

Russische vrouwen van de vereniging "Trojka" (1995) Bovenste rij (v.l.n.r.): Maria Doetka, Tanja Maria (Masha) Blomen-Pilipenko, Sina Theunissen-Kondratenkova, Anna Witjes-Dantschenko, Nina Ottenheim-Andrintschenko, Olga Levels-Medwedowa, Olga Willemsen-Morgan. Onderste rij (v.l.n.r.): Lenie Verstappen-Siwolobowa, Nina Timmermans-Salaewa, Wasilina Smeets-Schornobriwa, Anna Schoolmeesters-Stoljarowa en Malanja Timmermans-Usanowa.

dat haar kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen nooit zouden hoeven meemaken wat zij had meegemaakt.

Laten we hun geschiedenis nooit vergeten. Ik hoop dat het boek, waaraan ze zelf nog heeft meegewerkt, daar aan bij zal dragen.

Tijdens de dodenherdenking 2014 in Beesel werd stil gestaan bij het levensverhaal van Olga. Het volledige verhaal wordt beschreven in het met persoonlijke foto's geïllustreerde boek, aangevuld met verhalen van personen die een belangrijke rol speelden in het leven van Olga. Het boek kwam tot stand met medewerking van Mia Dijcks, Jos van den Groenendal en Paul Bloemen. De eerste exemplaren

van het boek werden in mei 2014, tijdens een drukbezochte foto- en videopresentatie over het leven van Olga, uitgereikt aan haar partner Sjaak Nabben en haar Russische vriendinnen Sjoera Lennaerts-Drobotowa en Anna Schoolmeesters-Stoljarowa in Herberg de Bongerd in Beesel.

Meer informatie over het boek is te vinden op www.alleendenachtegal.nl. Het boek is te koop bij Coop Beesel, Boekhandel Plantage in Roermond en Boekhandel Boom in Roermond en op www.alleendenachtegal.nl.

Zo was het (3) - Ruiversveld uit 1946

